

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ДІЛОВОЇ ГРИ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ ЛІКАРІВ-ПЕДІАТРІВ

Проф. Л. С. Овчаренко, І. В. Самохін, А. О. Вертегел, Т. Г. Андриєнко, Н. В. Жихарева
ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України»

Важливе місце в процесі післядипломної підготовки лікаря-педіатра належить методиці моделювання клінічної ситуації. Мета навчальної ігрової імітації полягає у вихованні в лікаря практичного вміння безпомилкової диференційної діагностики клінічно подібних захворювань, професійного встановлення діагнозу та оптимального лікування хворого. Використання в процесі навчання методу ділової гри дає змогу ефективно проводити підготовку фахівців на високому професійному рівні за рахунок розвитку необхідних навичок і вмінь.

Ключові слова: післядипломна медична освіта, ділові ігри, педіатрія, освіта.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ДЕЛОВОЙ ИГРЫ В ПОСЛЕДИПЛОМНОМ МЕДИЦИНСКОМ ОБРАЗОВАНИИ ВРАЧЕЙ-ПЕДИАТРОВ

Проф. Л. С. Овчаренко, И. В. Самохин, А. А. Вертегел,
Т. Г. Андриенко, Н. В. Жихарева

Важное место в процессе последипломной подготовки врача-педиатра занимает методика моделирования клинической ситуации. Цель учебной игровой имитации заключается в воспитании у врача практического умения безошибочной дифференционной диагностики клинически подобных заболеваний, профессионального установления диагноза и оптимального лечения больного. Использование в процессе обучения метода деловой игры позволяет эффективно проводить подготовку специалистов на высоком профессиональном уровне за счет развития необходимых навыков и умений.

Ключевые слова: последипломное медицинское образование, деловые игры, педиатрия, образование.

THE USAGE OF BUSINESS GAME METHOD IN POSTGRADUATE MEDICAL EDUCATION OF PEDIATRICIANS

L. S. Ovcharenko, I. V. Samokhin, A. O. Vertegel,
T. G. Andrienko, N. V. Zhikhareva

The important place in postgraduate training of paediatrician is a clinical situation modelling technique. The purpose of the training simulation game is a doctor practical parenting skills unerring differential diagnosis of clinically similar diseases, rapid and accurate diagnosis and optimal treatment of the patient. The using in learning the method of business game allows you to effectively carry out training in a professional manner through the development of skills and abilities.

Key words: postgraduate medical education, business games, paediatrics, education.

Основним напрямком інноваційного розвитку післядипломної медичної освіти є модель підготовки фахівця з подальшою постійною підтримкою його рівня компетенції протягом усієї професійної діяльності. Лише професійно компетентні фахівці здатні розв'язувати ті чи інші питання з професійних позицій. Тому головним завданням післядипломної освіти є вдосконалення навчального процесу, підвищення якості підготовки лікарів, розвиток нових форм навчання, впровадження інформаційних технологій, наслідком чого стає необхідність пошуку нових інноваційних методів навчання [3]. Найефективнішими є ситуаційні методи: аналіз конкретних ситуацій, розв'язання практичних завдань, інсценування, клінічний розбір діагностичних помилок, ділові ігри [2].

Тепер під терміном «ділова гра» розуміють такий метод навчання професійній діяльності, за якого моделюється певна проблемна ситуація, наближена до реальних умов, з обов'язковим розгалуженим динамічним розвитком розв'язуваної ситуації, мета якої полягає в пошуці якнайоптимальніших шляхів її розв'язання. Головна мета ділових ігор — це підготовка фахівців, їх тренування і напрацювання професійних умінь і навичок до рівня високої кваліфікації [4]. Технології ділових ігор спираються не лише на процеси сприйняття, пам'яті чи уваги, а, перш за все, на творче, продуктивне мислення, відпрацювання поведінки, навичок спілкування. Під час ділової гри необхідно застосовувати як групу, так і індивідуальну роботу, спільне обговорення, проводити тестування і опитування, створювати

рольові ситуації, оскільки відомо, що найбільший ефект досягається в разі поєднання кількох методів.

Проведення навчальної ділової гри спрямоване на виховання системного мислення лікаря-педіатра, навчання методам моделювання під час постановки діагнозу і формування програми і методів лікування. Проводячи ділову гру, учасники мають занурюватися в атмосферу інтелектуальної діяльності, що близька до професійної практичної роботи лікаря в розпізнаванні хвороб та терапії хворих. У цьому разі створюється для гравців клінічна картина, що динамічно змінюється залежно від правильних і помилкових дій і рішень. У результаті проведення ділової гри кожен учасник має вміти проводити диференційну діагностику найкоротшим шляхом за мінімальний час і призначати оптимальну тактику лікування якнайпростішими й доступнішими методами лікування. Звертається увага на вміння сформувати оптимальний психологічний клімат спілкування з хворими та особами, які опікуються пацієнтами й колегами. До того ж, навчальне моделювання клінічної ситуації може використовуватися як контроль рівня професійної підготовки. За рівнем складності розрізняють кілька варіантів клінічних ігор [1].

Перший тип гри: «лікар–хворий». Це основна форма клінічної гри, яка моделює умови інтелектуальної професійної діяльності лікаря і спрямована на розпізнавання хвороб і програмування обсягу обстеження й лікувальних заходів. Ця форма найпростіша, вона є основою всіх клінічних ігор.

Другий тип — «Консиліум». Ця гра відрізняється тим, що, крім лікуючого лікаря, у грі беруть участь консультанти. Формально це рольова гра, де учасники виконують ролі лікарів різних спеціальностей та рівня підготовки. За своєю суттю вона одностороння.

Третій тип клінічної гри — це «Палатний лікар». Відмінність цього варіанта полягає в тому, що палатний лікар веде кілька хворих. У цьому разі для моделювання найреальнішої ситуації кожен із цих хворих перебуває на різних стадіях обстеження та лікування, на різних стадіях своїх захворювань. До того ж, складність гри буде залежати від того, чи буде палатний лікар мати справу з багатопрофільними хворими, наприклад, кардіологічними, пульмонологічними, або різнопрофільними, коли в палаті загального відділення концентруються хворі з різною патологією різних органів і систем. Другий варіант набагато складніший для учасників гри і потребує вищої професійної підготовки.

Сценарій ділової гри складається з трьох етапів.

I етап. Отримання вихідних даних від керівника гри командою дільничних педіатрів. Обговорення командою отриманих даних, прийняття спільного

рішення про діагноз, місце та методи лікування, необхідний рівень обстеження. Введення за запитом команди додаткових даних. Робочий час — 15 хв.

II етап. Направляючи дитину в стаціонар — введення в гру команди лікарів приймального відділення й ординаторів відділення. Їхні рішення про зміни в діагнозі, тактиці лікування, додаткові дослідження за запитом команд. Робочий час — 20 хв. Участь команди «консультантів» у процесі гри за запитом команд. Робочий час — 10 хв. Обґрунтування остаточного діагнозу лікарями стаціонару. Оформлення діагнозу відповідно до МКХ-10. Рекомендації щодо обсягу роботи згідно з локальним протоколом. Рекомендації з ведення дитини після виписки зі стаціонару. Робочий час — 30 хв.

III етап. Обговорення допущених командами помилок (арбітри, лідери, керівник) із презентацією даних за критеріями діагностики, контролю, ступеневої терапії, невідкладної допомоги хворим. Робочий час — 15 хв.

Загальний робочий час — 2 год.

Керівник ділової гри — викладач. Його функціональні обов'язки — видача інформації за запитом учасників гри, консультування, стеження за процесом гри, реєстрація неправильних ходів, визначення ефективності вжитих заходів.

Склад ділової гри — чотири команди: 1) дільничні лікарі; 2) лікарі приймального відділення; 3) лікарі-ординатори; 4) консультанти.

Функціональні обов'язки учасників:

1. Для дільничних лікарів — на підставі отриманих вихідних даних та їх аналізу встановити діагноз на догоспітальному етапі, розв'язати питання про необхідність госпіталізації.
2. Для лікарів приймального відділення — встановити попередній діагноз, визначити план обстеження і програму лікування, в разі необхідності надати невідкладну допомогу.
3. Для лікарів-ординаторів стаціонару — обґрунтувати клінічний діагноз, за результатами проведеного обстеження, урахувавши додаткову інформацію, отриману від лікарів-консультантів, внести корективи в план обстеження і лікування та обґрунтувати остаточний діагноз, дати рекомендації з ведення пацієнта після виписки зі стаціонару.
4. Для лікарів-консультантів як фахівців різного профілю надати додаткову інформацію для остаточного встановлення клінічного діагнозу.

Робота в кожній команді йде методом «мозкової атаки». На чолі команд — лідер, функціональні обов'язки якого полягають у визначенні спільного рішення.

Оцінювання ділової гри відбувається за кількома критеріями:

1. Ефективність сформульованого учасниками гри рішення.

2. Міжгрупова взаємодія учасників ділової гри.
3. Взаємодія учасників усередині ігрових груп.
4. Особистісні якості учасників ділової гри.

Після закінчення ділової гри її аналізують. Учасники гри мають знати, яка з груп показала найкращі результати і скільки балів набрав кожен учасник. Аналіз проводить викладач, який здійснював ділову гру. Розбір ділової гри слід починати з загальних навчальних цілей. Далі керівник аналізує ті основні теоретичні положення, які пов'язані з рішеннями й діями учасників гри. У хронологічній послідовності розглядають рішення учасників, розкривають їхні правильні дії та помилки. Тут важливо не лише виявити помилку, а й акцентувати увагу на алгоритмі правильних дій. Обов'язково оголошуються стимулюючі оцінки. В результаті аналізу основних положень в учасників має скластися чітке уявлення

про те, як їм слід було діяти в конкретній ситуації, створеної в умовах ділової гри.

ВИСНОВКИ

Моделювання професійної роботи лікаря в колективі лікувально-профілактичного закладу за допомогою ділової гри має бути невід'ємною складовою післядипломної підготовки фахівця, яке сприятиме розвитку його активності, ініціативності та формуванню професійних якостей, що дасть змогу поліпшити підготовку лікаря до практичної діяльності. Ділова гра в післядипломній медичній освіті повинна стати тим інтегральним методом навчання і контролю, який в умовах, наближених до справжніх, об'єктивно виявить здатність лікаря до реальної конкретної професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Артюхина А. И.* Интерактивные методы обучения в медицинском вузе / А. И. Артюхина, В. И. Чумаков. — Волгоград: ВолгГМУ, 2011. — 32 с.
2. *Думанский Ю. В.* Использование деловых игр в последипломном обучении врачей / Ю. В. Думанский, Е. А. Савченко, Е. В. Середенко // Питання експеримент. та клін. медицини: Зб. статей. — 2011. — Вип. 15, Т. 2. — С. 158–164.
3. *Хоружая Р. Е.* Востребованность деловых игр в обучении стоматологов / Р. Е. Хоружая, Л. Л. Татаренко, Е. М. Морозова // Питання експеримент. та клін. медицини: Зб. статей. — 2012. — Вип. 16, Т. 4. — С. 259–264.
4. *Шаронова С. А.* Деловые игры / С. А. Шаронова — М.: РУДН, 2005. — 166 с.